

PRESKOČNOM BATINOM U IGRI I NATJECANJIMA NA SEOSKIM OLIPIJADAMA STARIH ŠPORTOVA

Pastiri su svojim načinom života, uz potrebe i kao vidom "nadašanja" (nadašivanja) bili u prigodi da pred sobom svladavaju razne prepreke, trnovito grmlje, vatru, koprive, jarke, vodu, srušena debla. Često su se našli u situacijama da su morali kraćim putem dolaziti do cilja i prepreku pored sobom na što jednostavniji, brži način svladati i prijeći. Pouzdavanje u vlastite ruke i noge nije uvijek davalo željene rezultate. Morali su tražiti načine da uz svoju vještinu i domišljatost ostvare zamisao premošćivanja nečega što je neumoljivo stajalo pred njima.

Upravo su tu pomoć i rješenje najčešće nalazili u mladim vrbicama, jasicima, grabricima i gložicama. Malo starije mladice, debljine oko 5 cm i duljine nekoliko metara dobro su došle i brzo se našle pod sječivom male pastirske "sjekirčice" - sjekirice. Odsječeno, žilavo mlado stabalce pomoću sjekirice i pastirskog nožića brzo su i vješto obradili u pogodnu batinu. Isprva su to bili kraći štapovi, duljine oko 2 m, a poslije su, potrebom svladavanja većih prepreka, odsjecali i izrađivali štapove 3 i 4 m duljine. Nakon izradbe, svaki takav štap "prešao" je provjeravanje između debala, dizanjem manjeg srušenog debala i sl.

Kad je svaka takva batina izdržala različita opterećenja, onda je mogla koristiti određenoj svrsi. U početku su pastiri dosta nespretno baratali različitim dugačkim batinama i imali dosta teškoća u svladavanjima čak i najobičnijih prepreka. Nespretno su je držali, sporo nosili, dosta petljivo postavljali pred prepreku i nesigurno usklađivali težinu vlastitog tijela s njom. Trebalo je na stotine pokušaja, da bi se, nekako, uspjelo u ostvarivanju željenog cilja. Bilo je dosta padova, lakših i težih ozljeda ruku i nogu, od običnih uganuća zglobova, istezanja tetiva, do lomova, ali se unatoč tome nije odustajalo u nakani koja je prvotno bila nužna potreba, a kasnije, svladavanjem tehnike rukovanja duljom batinom, i moguć rekvizit za igru i nadmetanja.

Tako postoji nekoliko etapa npr.:

Držanje batine u hodu i trku,
Postavljanje batine pred i u prepreku,
Odskok od zemlje što jačim osloncem na batinu,
Prebacivanje težine tijela preko prepreke batinom,
Doskok nakon svladavanja prepreke.

a) Za svladavanje određenih prepreka korištene su manje i veće batine. Što god nije pastir mogao običnim preskokom svladati to je pokušao i svladao različitim preskočnim batinama. U početku je tu batinu trebalo pravilno držati i nošenjem iste uskladiti hod i trk. Još nenaviknut na pravilno držanje batine,

tijelom je išao naprijed, povlačeći batinu za sobom, a pred preprekom ju je tek stavljao pred sebe. To se pokazalo sporom i nespretnom radnjom i češće neuspjelim svladavanjem prepreke. Manju prepreku mogli su svladati u hodu, a za veće se pokazalo kako se jedino mogu svladavati duljom batinom i u trku. Međutim, svako labavo držanje batine u rukama moglo je dovesti pastira u vrlo neugodan položaj, da doskoči i padne na početni ili srednji dio prepreke i ne svlada je do kraja. Može se s pravom reći da je svaka situacija pastirima diktirala kako će koju prepreku i na koji način svladati. Niže držanje, u trenutku odvajanja čitavog dijela od zemlje, osloncem na batinu, davalo je manje preskočne rezultate i obratno.

b) Najveću poteškoću činilo je pastirima postavljanje preskočne batine pred samu prepreku ili u prepreku. Upravo takvo nepoznavanje pravog i točnog prostornog odmjeravanja zadavalo im je velike poteškoće i različitost uspjeha u svladavanju prepreka. Postavljanje donjeg dijela (glavnog oslonca) preskočne batine podalje od prepreke imalo je za posljedicu manju ili djelomičnu mogućnost svladavanja iste. Puno je vremena trebalo u stalnim ponavljanima iste radnje, da dođu do prave procjene i boljeg rezultata. Stalnim preskakivanjem uvidjeli su da podloga oslonca i donji kraj preskočne batine u svemu igraju veliku ulogu. Premekane i pretvrde zemljane podloge pokazale su se kao vrlo nesigurne za procjenu određenog trenutka. Na premekanoj podlozi oslonac preskočne batine previše se zabadao i bilo je teže ocijeniti kako preskok izvesti. Na pretvrdoj podlozi batina nije mogla naći sigurno uporište za svoj oslonac, koji se radi toga različito mogao pomicati i dovesti preskakivača u nesiguran položaj te potpuni poremećaj ravnoteže tijela na batini. Uvidjeli su također kako se na mekanijoj podlozi bolje ponašao oslonac preskočne batine i svojom većom površinom "sjeo", sljubio se s istom. Za tvrde zemljišne podloge "ftrte" (utrte) koristili su preskočne batine sa zemljišnim osloncem, koje su svojim šiljkom ulazile lakše u podlogu i omogućavale usmjeravanje batine i tijela na preskok. Pastiri su stalnim pokušajima i rabljenim batinama za preskok uvidjeli da "podatne" (male savitljive), ali čvrste batine pomažu u višem dizanju tijela i lakšem prenošenju istoga preko određene prepreke. Više i šire prepreke uspijevali su svladati tako da su u trećinu ili polovinu iste oslanjali donje krajeve preskočnih batina i tako preskočili prepreku.

c) Njihova lagana, žilava i vrlo elastična tijela, u svakoj prigodi, mogla su se prilagoditi i na najteže načine svladavanja određenih prepreka. Nije ni čudo zašto su ih ostali ljudi zvali "zajci" (zečevi), jer sustav zglobova i mišića toliko je u njih bio gibljiv i sposoban da u sve napore, u odnosu na manje pokretljivije ljude, mogli svladati s jednostavnom lakoćom i uz minimalan napor. Brzo su shvatili da preskočna batina uz njih je ona, koja povećava vlastitu sigurnost u prevladavanju određene prepreke. I zato su u vrhunskoj tehnici preskakivanja s batinom što više "odskakivali" (odskakivali), održavali se od određene podloge i u visokom lijetu prenosili svoja lagana tijela (mlađi preskakivači).

d) U početnim fazama s preskočnom batinom svu svoju težinu oslanjali su na istu. Obične radnje držanja batine i oslanjanja na nju ponavljali su gotovo istim redoslijedom iz generacije u generaciju pastira. Težili su, u približno okomitom položaju, zadržati se istovremeno rukama i bosim nogama na preskočnoj batini. Vježbe u tako nesigurnoj ravnoteži batine i tijela za neke promatrače bile su jednostavne i smiješne. Kad su dolazili u približno kakvu-takvu ravnotežu batine i tijela, nisu bili sigurni na koju će stranu premanuti. Jedni su pokušavali, što je bio nekakav prividan korak dalje, u postizanju približne okomitosti preskočnog štapa podići se uz pomoć ruku i nogu brzim pokretima tijela nešto poviše na štap, ali su tako brže padali sa štapom, ili bez njega na bilo koju stranu. To je još išlo donekle tako, ali prava prepreka i prevladavanje iste postavljalo je drugi način rada i punu, ozbiljnost u odlučivanju iste. Pred nezgodnom trnovitom, vatrenom i vodenom preprekom, ako su je morali svladavati, nije moglo biti igre i neozbiljnosti. Za tako što ozbiljno se pripremalo satima, danima, tjednima i jednom je morao doći pravi dan odluke kada će prvu prepreku, takove vrste i prvi put pokušati preskočiti preskočnom batinom. Da bi se netko od pastira odlučio na svladavanje nečega takvog, u početku je birao jednostavnije i manje prepreke, jer je u svladavanju istih spoznao vlastite mogućnosti i sticao neko samopouzdanje. Nekima su prvi neuspjesi i teže ozljede bili presudni da odustanu od svojih nakana i odlože ih za bolja vremena. No, tada nije bilo lako ni pastir

biti. U očima drugih pastira pokazati se "kukavicom" (strašljivcem) još je teže bilo nego nositi tjelesnu ozljedu, jer uvrede su jako boljele svakoga i osjećao ih je svakodnevno, čak i do kraja života u ukupnoj duševnosti. Iskusniji pastiri u toj pastirskoj hijerarhiji inače su početnike u svemu običavali nazivati "poletačima" (kao ptice prvog samostalnog lijeta i koraka u život). U tome nije trebalo davati zamjerke starijima i iskusnijima, jer su u okrilju prirode naučili promatranjem i zapažanjem puno toga, a i uspoređivali sa svojim pastirskim životom i radom. Tako je od običnog "poletača" oponašanjem drugih, svojim radom i iskustvom mogao doseći "prave ptice" (iskusne pastire).

e) U preskoku s batinom značajan je bio i sam doskok. Taj doskok u početku je bio nesiguran i nespretno za svakoga preskakivača. Osnovni problem dolazio je od još nesigurnog držanja i vladanja preskočnom batinom, radi nedovoljno svladane ravnoteže tijela i štapa. Bilo je svakakvih doskoka preskokom prepreke, a najčešće s padom i po kojoj ozljedom. Uslijed takovih posljedica znatno je bila usporena tehnika preskoka, jer su nakon kraćeg ili duljeg vremena, za uspješan preskok, morali ponavljati određene početne radnje, kako bi svladali pred sobom prepreku. U tom doskoku većina njih nije se mogla "ostaviti" preskočne batine i čvrsto su je držali rukama u doskoku i zbog toga se preskakivačevo tijelo moralo više ponašati prema batini nego prema sebi. Čim su usavršavanjem tehnike preskoka poboljšali uspješno prenošenje tijela preko prepreke, zapazilo se da se od tog preskočnog štapa odvajaju i smišljenije izvode sa lakšim preskokom i doskok. Prevladavanjem "tvrdog" doskoka izbjegavaju nespretne padove, povrede od štapa, određena uguuća, nepotrebno istezanje nožnih tetiva, lakše i teže ozljede. Najstariji kazivači, koji su velik dio života proveli kao seoski pastiri u obližnjim šumama Rastine, Svibovice, Dubnika, Limbuša, govorili su o dosta ozljeda petno-skočnog sustava, dobivanja "bruha" (kile), padom na leđa ostajali su bez daha, bili u nesvjestici i sl. Prema njihovim kazivanjima nisu svi pastiri prihvatili najsloženije svladavanje prepreka najvećim preskočnim batinama, neki su cijelog mlađeg vremena ostajali na razini najmanje preskočne batine i takove prepreke. Mali broj pastira postigao je ono najviše i ostao na toj razini od svoje dvanaeste do dvadeset i šete godine života.

PASTIRSKÉ IGE PRESKOČNIM BATINAMA

Pastiri ovog dijela Podravine nisu samo čuvali rasličitu stoku, svladavali određene prepreke, nego su imali dosta slobodnog vremena za "čepljanje" (rezuckanje i ukrašavanje kore i drva, pravljenje svirala), ali i za jednostavne i složene igre. Pogotovo su to slobodno vrijeme koristili za svoj način mlađi pastiri puni mladenačkoga poleta i višak svoje energije igrom praznili. Prvotni cilj svih tih igara bio je postići ono najviše što je moguće u odnosu na drugoga, ili zatečenu grupicu pastira određenog šumskog predjela. Prema riječima mnogih kazivača-pastira o darovitijem pojedincu ovisilo je kako će i na koji način igru započeti, igrati i završiti. U svemu tome, na bazi dobre volje, pojedinci i grupice su se uključivali u igru, sudjelovali u njoj, ostvarivali određene rezultate, odustajali od igre i nakon sudjelovanja u istoj, prema rezultatima, izvršavali poneke obveze i bili nositelji istih za druge. U sveu tome zapažala se i osjetila nekakova postupnost (polazili su od jednostavnije do složenije igre). To je bilo razlogom da se na taj način sve mlađe i sposobne za igru moglo brzo privoljeti i uvesti u igru. Bilo je očito kako su među njima ponekad bile velike iskustvene i dobne razlike, ali to nije nikoga opterećivalo u samoj igri. Svaki učesnik takove igre imao je i neke prednosti u nečemu, ali i određene nedostatke, pa je na osnovi približne "prosječne" vrijednosti mogao svaku igru prihvatiti ili odustati od nje. U svemu tome nije bilo nikakvog pisanog pravila ponašanja, već su se usmenim putem dogovarali. Većinom nepismeni izuzetno su dobro pamtili i zbog svoje nepismenosti bili "prisiljeni" pamtili i što manje zaboravljati. Zahvaljujući toj činjenici došlo se do vrlo vrijednih podataka o životu i radu pastira i nakon 60 i 70 godina od izbivanja iz aktivnog pastirskog života. Neka nam u tome nitko ne zamjeri ako kažemo da tragovi vrlo aktivne mladosti ne gube svoje određene sadržaje i obrise ni u najstarijoj dobi donekle zdravog čovječjeg organizma. Zbog toga je i sreća mlađim

naraštajima da spoznaju ono blago koje, na svoju dob i vrijeme, ne bismo mogli spoznati da nije ovih činjenica. Umiješnim razgovorom sa starijima moglo se doći do najobičnijih, složnih i čak detalja u svezi mnoge igre i niza igara. Taj pečat, nakon vraćanja u dosta daleku prošlost njihove mladosti, toliko je odisao svojom svježinom i prisutnošću da je pravo oduševljenje za zapisivača i znanstvenika sudjelovati u svemu tome, jer biti svjedokom nečega, iz takove prošlosti, i to sada, nije obična stvar i površan doživljaj, već nešto čemu se sa zahvalnošću treba diviti i voljeti to. Poseban je osjećaj, ponos i doživljaj kada nečije starije srce otvori jasno puteve mladosti i na njima otkrije veliko bogatstvo ovdašnjih sadržaja, i makar jednog dijela vlastitoga života. Tko u svom životu ima čast takova nešto doživjeti, taj i razumije koliko vrijednog blaga s jednom proživljenom osobom odlazi i može zauvijek nestati ako se ta i takove ličnosti na vrijeme ne otkriju, neznanjem i nemarom prepuste zaboravu. Možemo s pravom reći da čovjek toliko umire koliko se njegovih znanja i spoznaja izgubi za određeno vrijeme i prostor. Nažalost, uz najbolju volju i želju zapisivača i znanstvenika događaju se takovi događaji i, zapravo nitko nije za to odgovoran i kriv svojom voljom i savješću.

PRENOŠENJE PRESKOČNE BATINE

Najobičnije igre preskočnom batinom bile su "v odu", "žurenju", "bežanjem" (u hodu, bržim korakom i trkom). Svaki učesnik u igri mogao je po volji i na svoj način držati i prenositi preskočnu batinu. pastiri su dogovorom određivali igre, mjesto igre, određenu udaljenost sa zadatkom i načinom kretanja. Biral su šumske linije, staze, puteljke, livade, obale potočića i potoka. Tako su se oni međusobno "nadnašali" (nadmašivali) tko će biti bolji. Običavali su po tri puta ponavljati "nadnašanje" u nečemu, jer tako su bili sigurniji tko je prvi, drugi, treći, četvrti i konačno najbolji toga dana.

IGRE RAVNOTEŽE BATINOM

Za ovu igru bili su pogodni veliki panjevi, srušeno deblo, šumske čistine, plandišta, linije, bentovi. Onaj koji je želio biti učesnikom "nadnašanja" morao je imati približno jednaku preskočnu batinu (promjerom, duljinom, težinom). Sudjelovatelj u igri, opet prema dogovoru, držao je i nosio preskočnu na dlanu, stojeći u mjestu i držeći je okomito u zraku s mogućnošću kretanja naprijed-nazad, lijevo-desno. Bolji je u igri uvijek bio onaj koji je dulje zadržao preskočnu batinu u ravnoteži u zadanom položaju. Kad bi završili prvi način držanja preskočne batine u ravnoteži, prešli bi na drugi i treći. Nakon svih tih igara, opet su određivali najboljega, u "nadnašanju" kao prvaka toga dana, ili u toj igri.

"PRERIVANJE" BATINE

"Prerivanje" (potiskivanje) batine izvodilo se u paru i u grupama. Dogovorom se određivao način igre (u stoju, sjedu i kleku) čelom glave, samo rukama, prsima. U nazočnosti dva pastira igra je mogla početi na različite načine potiskivanjem. Igrom u paru svaki je preskočni štap držao obim rukama na čelu i glavom preko njega potiskivao drugoga sudionika u igri. Bolji je bio onaj koji je u više navrata uspio dalje od mjesta stajanja potisnuti drugoga sudionika u igri. Potiskivanje prsima izvodilo se na isti način i s istim ciljem. Potiskivanje samo rukama moglo je biti u paru (suprotne jedinke), dva slabija i jedan jači, u parovima, trojkama, četvorkama, petorkama, što je ovisilo o broju sudionika u igri i duljini preskočnog štapa. Položaj ruku mogao je biti prema naprijed, u smjeru potiskivanja, malo zgrčen u visini trbuha i ispružen do razine koljena. Prevagu u toj igri odigravale su snažne ruke i pravilan oslonac na noge.

"VIŠENJA" (VIŠENJA) NA BATINI U MJESTU

"Višenja" (višenja) na batini u mjestu, izvodili su vrlo okretni, odvažni pastiri. Položaj preskočne batine najčešće morao je biti okomit dobrim osloncem na zemlju, površinu panja, srušenog debbla. Istovremeno je po nekoliko pastira brzo postavljalo preskočni štap u okomit položaj. Rukama su se prihvaćali za viši

dio štapa i na ispružene ruke ovjesili svoje tijelo i vremenski se nastojali dulje održati u tom položaju. Neki su bili toliko vješti da su prihvaćanjem ruku višeg dijela preskočne batine uspijevali pomoću nogu podići tijelo uspužavanjem i održati se neko vrijeme u ravnoteži. Ova je igra pastirima bila zanimljiva. Zahtjevala je puno vježbe i ustrajnosti, a pomaci k boljim rezultatima išli su upravo puževim koracima. U spornim vježbama pojedinaca dolazilo se i do znatnih rezultata u igri parova i trojki. Na jednom štapu, osim pojedinaca, svoje visoke umiješnosti ravnotežom i višenjem pokazivala su dva i tri sudjelovatelja istovremeno. To je bila neka vrsta pastirske akrobatike.

“DOSEGNUTI” (DOSEĆI) ŠTO VIŠE

Da bi se ova pastirska igra mogla odvijati, svaki sudjelovatelj u njoj morao je već donekle dobro baratati preskočnom batinom. Prvi i jednostavniji način “nadašanja” imao je za cilj doseći najnižu granu nekog stabla. Preskočnu batinu usmjerili su tako da su dosizali visinu grane, odbacili ili pustili batinu na određenoj visini i rukama se zadržali na toj grani. Bila je želja svakoga da u tome što prije uspije i sa što manje pokušaja. Vještiji su u tome uspijevali iz prvog ili drugog pokušaja. Kad su se na ovaj način naigrali, onda su tražili teži i složeniji. Preskočnom batinom dosizali su određenu visinu i u tom trenutku odbacivali batinu i rukom pokušali otkinuti list sa grančice. Nekima je to uspjelo učiniti i zubima, ali u nizu pokušaja i s mnogo tjelesnog napora. Takovi pastiri zaista s puno vježbe, upornosti i iskustva mogli su to ostvariti, a manje uspješni odustajali su ili ostali samo na pokušaju u takovoj vrsti igre.

DOSKOK BATINOM

Mlađim pastirima bio je zanimljiv doskok preskočnom batinom. Niži i viši panjevi, tanja i deblja srušena debbla upravo su ih na to mamila. Izvesti taj doskok nije bilo teško. Glavni cilj igre bio je doskočiti i zadržati se na tom mjestu kraće vrijeme. Takove i slične doskoke teže su izvodili na mokru površinu panjeva i debala. Bosim nogama sklizali su se sa doskočne površine i na njoj s puno muke uspijevali zadržati tijelo. Na sreću bilo je lakših padova s natučanjem, koji nisu imali veće posljedice za njihovo zdravlje, da bi doveli u pitanje obavljanje njihovog osnovnog pastirskog zadatka.

BACANJE BATINE

Iako je preskočna batina svojom duljinom bila dosta nezgodna za obične igre, pastiri su je i za to koristili. Igrali su se s njom bacajući je u vis i dalj, da što više “odleti” ili “doleti”. Bacanjem u vis željeli su da što više ode. Zapravo, dosizala je toliku visinu kolika je bila potisna snaga svakog pastira. Tako izbačenu u vis dočekivali su obim rukama u “povratku” i zadržavali da ne padne i ne dotakne zemlju. Izbacivali su je i u dalj jednom i obim rukama. Jednom rukom to su izvodili tako da su batinu okomito ili koso postavili na dlan ruke priljubljen uz zemlju i potiskom prema naprijed izbacivali. Pri takovom izbačaju drugom rukom su je tek toliko pridržavali u ravnoteži da ne padne prije samog izbačaja. Izbacivali su je jednom rukom poput koplja. Sa dvije ruke bacali su je sa čela, ramena, prsiju i zanjihajem sa dvije ruke uz tijelo ukose položenu prema tijelu i zemlji. Što dalji izbačaj batine bio je i vrijedniji rezultat same igre.

POGAĐANJE BATINOM

Sa kraće razdaljenosti pogađali su batinom određen cilj. To je mogao biti panj, deblo, slobodan štap. Pri tome je svaki učesnik u igri birao za sebe najpogodniji način držanja i izbacivanja preskočne batine. Osnovno je bilo pogoditi cilj vrhom preskočne batine. Kad nije bilo većeg uspjeha u pogađanju vrhom onda su se zadovoljili da je bilo koji dio štapa okrznuo i dotaknuo priželjkivani cilj. Pokazivali su naročitu radost u rušenju zabodenog štapa, ili ga dobro zabodenoga u nekom dijelu “prepući” (polomiti).

UBACIVANJE BATINE

Stabla u šumi svojim izgledom "škrakljasta" (krakljasta) i "štorgasta" (sa rupama) davala su određen poticaj mlađim pastirima za igru. Tako su ubacivali preskočni štap između krakova sa manje udaljenosti. Bolji su bili u igri oni čiji je štap prelazio između krakovlja ne dotičući iste. "Štorge" (rupe) veće i posebno manje bile su pravi mamac za određene igre. Štapom su željeli pogoditi rupu, nastojali da isti prođe i kroz nju. U takovim igrama zadržavali su se dulje na jednom mjestu, pogotovo onda kad nisu svaki put i na brzinu uspjevali u svojoj nakani.

ZABADANJE BATINE

To zabadanje moglo se izvoditi sa onom batinom koja je bila na jednom kraju dobro zašiljena. Bacali su je na različite načine i tu nije bilo određenog pravila pri izbačaju. Svaki izbačaj bio je uspješan kada se batina šiljkom zarila u zemlju i ostala zabodena u nekom položaju. Što je okomitije stajala, to je bio čistiji i ljepši "zabod" (zabadanje). Zabadanje su izvodili i sa složenijim ciljem. Vrh šiljka morao je probosti neki postavljeni list "repuva" (velikolisnatog korova) i zabosti se u zemlju. Zabadali su štap unutar savijene šibe, bršljanovine, kupinca i sl. Za polučivanje takovih ciljeva u igri s puno napora, vježbi i ustrajnosti uspijevali su i radovali se tome. Uvijek je bio bolji u igri onaj koji je s manje napora i vremena uspijevao u tome.

"ZABIJANJE" (ZAKUCAVANJE) ŠILJČIĆA

Za ovu igru koristili su pripremljen šiljčić duljine od 30 do 40 cm i promjera od 5 do 7 cm. Lagano su ga vrhom zabadali u zemlju da okomito stoji. Preskočnu batinu primali su na jednom kraju, a drugim nastojali pogoditi šiljčić po "temenu" (gornjoj strani) i što dublje ga zabosti u zemlju. Bolji u igri bio je onaj koji je šiljčić s manje zamaha i udaraca zabio u zemlju.

Preskočna batina pastirima je bila pravo otkriće u svladavanju određenih prepreka i sredstava za igru uz odabrane i načinjene prepreke. Igrati se nije bilo obvezno, ali izostati iz igre značilo je pokazati svoje određene slabosti i s njima svakodnevno živjeti. Mlađemu se one spočitavaju i stavljaju "pod nos". Zbog njih se gubi ugled među pastirima, u vlastitom selu, što nije bila obična stvar. Starijim pastirima ta je igra predmet promatranja i jedna draga uspomena na prošlost s kojom žive u svojim sjećanjima. Kako su je prošli i s kojim statusom, to sad i nije više važno za one koji su na bilo koji način osnovali svoju obitelj. Mlađi se nalaze u drugoj situaciji, moraju se potvrđivati radom, ali i pastirska igra nekima je mogla pomoći i odmoći u nečemu, u nekakvom ugledu, jer i gospodar želi imati u svemu boljega pastira. Možda će u njegovom životu, zbog određene značajke, dati svoj glas, da pomogne, ili odmogne. I među samim pastirima ponekad se to osjetilo kome služe i za koga rade. Tako su se i oni češće poistovjećivali s gospodarom.

PRESKOK BATINOM

Svako slobodno vrijeme pastiri su koristili za odmor, rad i igru. Međusobno su se "nadmašali" u preskoku manjeg grmlja. Nije slučajno da su za preskok isti odabirali. To je bila mekana prepreka. Kome nije uspijevalo istu od prve svladati, nije bilo ni važno. Jedino padom zbog nespretnog ili nedovoljno uvježbanog preskoka, mogao je pasti u grlje, malo se "zdrapati" (ogrepsti) i opeći među koprivama. Bojazni od većih povreda i ozljeda nije bilo. Svaki takav neuspjeh trebalo je otrpjeti radi prvoga kojemu je pojedinac bio izložen od ostalih. Preskok manjeg jarka isto nije bio težak. Trebalo se odlučiti, dobro procijeniti situaciju, povesti i usmjeriti preskočnu batinu, najbolje osloniti i dobrim odrazom preskočiti jarak što mekanije doskočiti na drugu stranu. Preskok srušenog debla bio je težak na prvi pogled. Dobra osnova za preskok bilo je pravilno izvođenje doskoka. Malo nesigurniji preskakaivači su uz nekoliko doskoka stekli određenu procjenu situacije i samopouzdanjem stvorili mogućnost u preskoku istoga. Svaki nespretni preskakaivač

mogao je uzrokovati ozljedu leđnog korpusa i imati posljedice za sudjelovanje u svojoj nespretnoj igri. Preskok panja isto je bio ozbiljna stvar, iako se radilo samo o pastirskoj igri. Panj je bio isto tvrda prepreka i svojom postojanošću nijemo je upozoravao svakog preskakivača na oprez i punu ozbiljnost. Nesigurniji u preskoku u nekoliko pokušaja izveli su doskok na panj, a iza toga se odlučivali na preskok. Svaka nespretnost popraćena neozbiljnošću mogla je dovesti do pada i povređivanja bilo kojeg dijela tijela. Preskok manjih vodenih površina pogotovo u ljetnim razdobljima činio je posebno zadovoljstvo preskakivačima. Tko je u tome od prve uspio, uspio je, a mogli su se dogoditi i padovi u vodu vez većih ozljeda i posljedica. Tada su bile prigode za smijeh i poruge. Preskakivali su manje staze, ispučenja na zemlji, snopove pruća, granja. Neobično su voljeli preskakivati pastirsku vatru u početnom razbuktalom i završnom, dogovarajućem dijelu. To je bila jedna od njihovih najomiljenijih igara. Budući da je uz vatru bio vezan njihov život (grijanje, priprema hrane, zaštita od zvijeri, sušenje, magijski momenti i ostalo) nije ni čudo da je ta igra bila puna veselja, oduševljenja i određenih opasnosti. Rijetko je koji bio od mlađih da nije u njoj sudjelovao. I stariji su se isto uključivali svojim velikim iskustvom i bogatstvom pastirskoga života na razne načine. Na linijama mlađi pastiri izvodili su preskok u vis preko postavljene šibe na krakljama. Ta je igra bila dosta složena i teška. I uz složenu radnju morala se razviti gotovo vrhunska tehnika preskakivanja i rukovanja preskočnom batinom, držanje tijela od trenutka zaleta, odraza, oslonac na batinu, odbacivanje batine i odgovarajućeg doskoka. Svaka i najmanja neusklađenost bilo koje faze dovodila je do nesigurnosti i slabijeg izgleda na pravilan preskok. U početku svladavanja ove načinjene prepreke sve se dopuštalo: pokušaji, greške, rušenja, ponavljanja. Čim bi tko dulje vremenski ostajao na bilo kojoj ovoj fazi, mogao je očekivati te kasnije povoljnije rezultate. Malo je u početku bilo onih koji su u tome potpuno uspijevali. Kako su se pastiri našli u nekoj grupi, kao pojedinci različite dobi, tako su se među sobom razlikovali po svojim prirodnim sposobnostima i naklonostima. Darovitiji u tim svojim prirodnim sposobnostima i naklonostima prednjačili su, a ostalima bili nepisano pravilo ponašanja u željenoj igri.

MOGUĆA DISCIPLINA SEOSKIH OLIMPIJADA

Ova pastirska igra, uz malo dobre volje organizatora, mogla bi postati disciplinom nadmetanja na seoskim olimpijadama starih športova. Običnom preskočnom batinom duljine 3 m mlađi uzrasti vještijih preskakivača mogli bi se takmičiti u preskoku širine i visine. Tim novim kvalitetom puno bi se dobilo u razvoju interesa, nadmetanja i snaženja mlađeg organizma. Kao rekvizit, i obična preskočna batina, svagdje se može naći i pribaviti, jednostavnom obradom izuzetno dobro pripremiti za natjecanje. Ne traži gotovo nikakvih financijskih izdataka, samo malo dobre volje iskusnijih voditelja. Ovakav rekvizit ima i svoju trajniju vrijednost, pa ga ne treba svaki čas ponovo tražiti i izrađivati.

ODABIR REKVIZITA

Preskočna batina, kao rekvizit za svladavanje neke širine i visine, pravilnom procjenom odabire se i odsjeca u nekoj "branjevin" (mlađoj šumi). Nije svejedno kada će se istu pripremati za svrhu kojoj će kasnije služiti. Za njezin odabir i odsijecanje najpogodnije je vrijeme prestanka svake vegetacije i mirovanja drveta. To je kasna jesen i zimski mjeseci. Dogovorena duljina preskočne batine ostaje ista, ali je sad pitanje njezine debljine. Ne smije biti ni predebeli ni pretanka. Upravo takovu svatko odabire koja će najpogodnijom debljinom zadržati čvrstoću, elastičnost, a time i garanciju da će težinu natjecatelja u maksimalnom opterećivanju izdržati i prenijeti preko zadane prepreke. Kvalitetu svake preskočne batine pojedinac može poboljšati ili smanjiti, i sve ovisi o njegovu smislu i trudu da njome postigne ono maksimalno. Sušenjem na sjenovitom mjestu, ne previše vjetrovitom i izloženom suncu postići će se određena čvrstoća i elastičnost. Neki mogu opkuhavati preskočnu batinu u srednjem dijelu, da bi postigli veću gibljivost iste. Zanimljivanjem

i dimljenjem smanjuje se postotak vlade u drvu, postiže veća lakoća, elastičnost i konzerviranje i čuvanje od crvotočina. Znali su i obžigati batinu na prikladnoj vatri do te mjere da ne izgubi čvrstoću i gibljivost. Svaka sirova batina, odsječena friško i tek obrađena nije prikladna za očekivane rezultate.

POJEDINAC I EKIPA U TAKMIČENJU

Ukoliko se neko dijete odluči za ovu disciplinu onda je poželjno da bude potpuno zdravo. To ne znači da se isključuju djeca zbog fizičkih nedostataka, ali to njima može biti odmjerena i prikladna rekreacija. Pojedinaac na bazi pune slobodne volje i djelovanja sam odlučuje hoće li se baviti i takmičiti u ovoj disciplini. Pristanak roditelja također je jedan od važnih elemenata. Njegovo opće zdravlje mora biti takovo da garantira mogućnost podnošenja svih napora u postupnom radu. Od njega se traži da svi ekstremiteti budu potpuno zdravi i ispravni. Vodi se briga o vlastitoj težini tijela, da budući takmičar bude što je moguće lakši za svoju dob. Ishranu svaki usmjerava na takav način da mu za život i ukupne napore primitak kalorija bude jednak približnoj potrošnji. Način odijevanja ne smije sputavati ni u jednoj situaciji tijelo, a posebice ne ekstremitete. Prema dogovoru, takmičari mogu biti bos ili u obući odgovarajućoj za nošnju kraja iz kojega je takmičar i ekipa.

TERENI ZA TAKMIČENJE

U sklopu terena za održavanje seoske olimpijade, negdje, malo po strani, može biti i prikladan teren za preskoke preskočnom batinom u vis i širinu. Prikladnost terena je u tome da ne budu premekani ni pretvrđi. Odrazište (pred preprekom) je dio terena što ravniji i to takav da omogući stabilitet preskočne batine i takmičarevog tijela. Doskočište je veći dio tog terena, prikladan za mekan i bezbolan doskok, ponekad i za nespretan pad tijela. Za preskok određene širine može biti pripremljena "graba" (iskop) određene širine, duljine, dubine popunjene pijeskom. Dio terena za preskok visine, bar 1 metar širine, pod visinskom preprekom poželjno je da bude savjesno pripremljen. Na sredini istoga isječe se plića rupa za umetanje zašiljenog dijela preskočne batine. Takav dio igrat će važnu ulogu za pravilno postavljanje i oslanjanje osnovnog dijela preskočne batine. Staza za odrazište, duljine 20 m, ne mora biti posebita, ali ravna sa površinom za nesmetano kretanje bosa noge i jednostavne obuće. Ovakvi tereni najbolji su u skladu sa minimalnom vjetrovištošću i vlagom. Staza za zatrčavanje nije dobra kao premekana, skliska, pretvrda ili smrznuta. Ovi nedostaci ne pogoduju tabanima, zglobovima, tetivama, uzrokuju određene bolove i uganuća. Ni skliznuća sa padovima nisu rijetka, a time i slabiji rezultati. Sve te čimbenike svatko pokušava uzeti u obzir i prevladati moguće nedostatke.

PRAVILNA UPORABA REKVIZITA

Preskočnu batinu, na početku zatrčne staze, što pravilnije svaki prima prstima ruke i šakom, na određenim razmacima od ruke i ruke. Podiže je malo ukoso, prema naprijed, paralelno sa stazom. Najprije preskočnu batinu nosi hodom do prepreke i stavlja u rupu odrazišta. To čini toliko da mu bude dostatno za pravilno držanje, dizanje, nošenje preskočne batine, hod i trk, umetanje u odrazište. Dolaskom do točke odrazišta navikava se na pravilan odskok, oslanjanje na preskočnu batinu i izvodi prvo skokove u dalj i vis. Preskok širine postiže se prije na načine kako najbolje odgovara svakom pojedincu. Preskočnu batinu može pojedinac osloniti u bilo koji dio širine i svladavati istu svojom tehnikom preskoka. Prije svega želi se preskokom doseći što veća širina prepreke. Preskok u vis zahtijeva veće i složenije radnje, uvježbavanje istih i tek nakon svega prve preskoke. Visina se određuje za savladavanje prema ukupnoj pripremljenosti

pojedinaca ili manje grupe (do tri člana). Na manjim visinama postiže se veća sigurnost svakoga u tehnici preskoka i tako se može ići dalje na veće i složenije visine. Poteškoće u preskoku određene visine javljaju se u svezi preskočne batine (držanja i odbacivanja iste), položaja tijela i same visinske prepreke (šibe, uzice, letvice). Tu je bitna promjena položaja tijela u doskoku. Na najvišoj točki preskoka okreće se tijelo, odbacuje batina i izvede mekan doskok na prste nogu. Svaka nespretnost ruši prepreku, umanjuje ukupan uspjeh, vraća pojedinca na njegov početak.

VREDNOVANJE REZULTATA

Za praćenje rezultata na seoskim olimpijadama starih športova dovoljna je Prosudbena komisija. Jedan od članova iste je glavni voditelj takmičenja, zatim mjeritelj rezultata i održavatelj preskočišta. Uz ove članove obvezna je Lista praćenja rezultata. Isto takmičenje i same rezultate mogu pratiti voditelji pojedinaca i ekipa, s pravom prigovora u svezi mogućih postojećih pristranosti i nepravilnosti. Na Listi praćenja rezultata bilježi se svaki rezultat i ništa se ne ostavlja slučaju. Prije takmičenja svakome se mora omogućiti da isproba stazu, rekvizite, odrazište i doskočište. U takmičarskom dijelu (tri ili pet skokova) uzima se najbolji pri određivanju i konačnom objavljivanju rezultata. Kad nastupaju ekipe (od tri člana), tri najbolja njihova pojedinačna rezultata se zbroje i dobije se njihov najbolji zajednički rezultat. To se čini za preskakivanje širine i visine. U koliko bi bili isti rezultati, što je moguće, pobjednik ili pobjednička ekipa postaje ona čiji je prvi član iste ekipe postigao bolji rezultat. Da dođe do istog rezultata ekipe i prvih članova ekipe, onda se uzima u obzir rezultat drugog člana ekipe. Takova prosudba u vrednovanju rezultata, u koliko bi došlo do istog rezultata sa ekipom i trećim članom, onda bi se dodatnim skokom ponekog takmičara iz svake ekipe odlučivao poredak pojedinaca i ekipa u konačnom slijedu.